Türkiye Yüzyılında Türkçenin Yüzyılı Bilgi Şöleni

“Dijital Araçlarla Türkçenin Sınırlarını Zorlamak!”

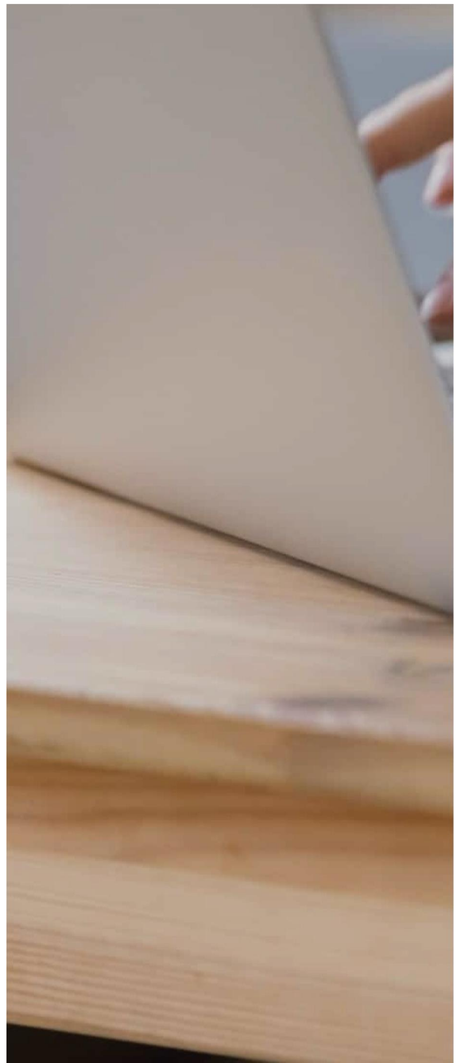

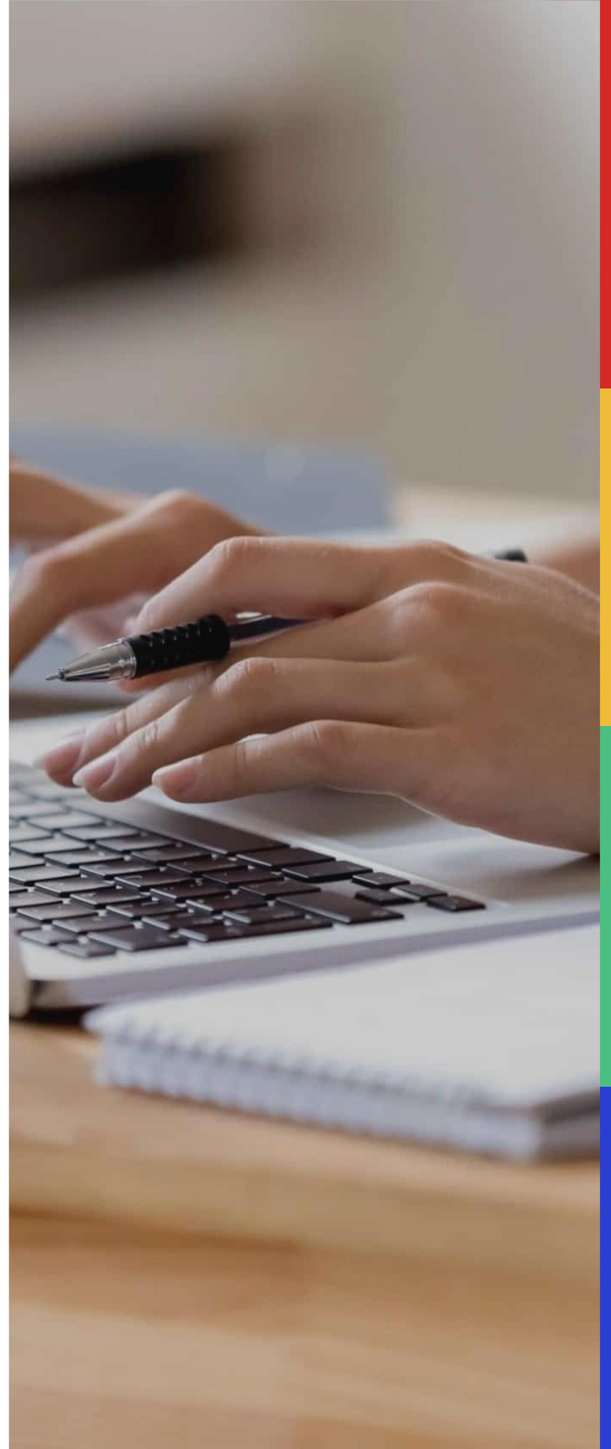
Doç. Dr. Harun TUNCER
İ.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü

HOŞGELDİNİZ

Bildirinin Amacı Nedir?

Bu bildiri, Türk dilinin tarihî anlamda tahkiki ve imkânlarının geliştirilmesinde dijital araçların oynadığı ve oynayabileceği dönüştürücü rolü irdeliyor. Teknoloji gelişmeye devam ettikçe dilin edinimi, korunması ve geliştirilmesi konusundaki etkisi de giderek artıyor. Bu çalışma da, söz konusu gelişme sayesinde Türkçenin tecrübe ettiği etimolojik, fonetik ve gramatik değişimin daha derinlikli takip ve tahlilinin mümkün olduğunu; keşfedilecek örüntülerle Türk dilinin kelime yaratım becerisinin tazelenebileceğini ileri sürüyor.

Temel Problem

Kelime Kaybı

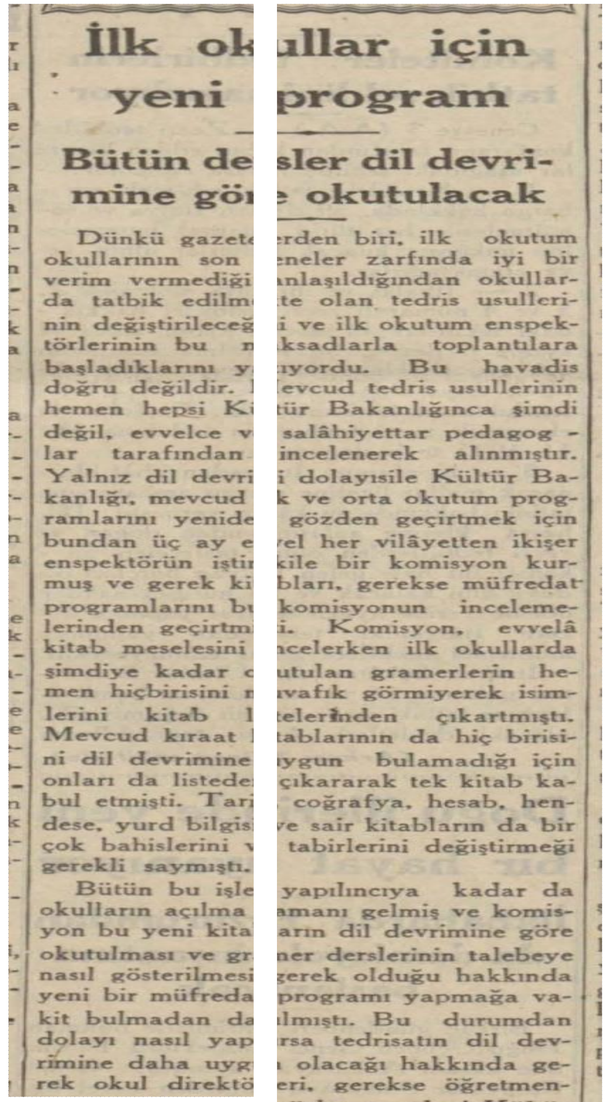
Özellikle dil devriminin ardından başlayan, bilahare durulsa da 1970 ve 80'lerde hız kazanan özleşme hareketinin Türkçenin ifade imkânlarını daralttığı görülüyor. Kaybolan kelime ve kavramlarla birlikte değer ve birikim yitiriminin de söz konusu olduğu yadsınamaz.

Fonetik Özellikler

Türkçenin 19. yüzyılda kazandığı ses özelliklerinin, yöreye göre değişen telaffuz ve yazış biçiminin takip edilebilmesi önem arz ediyor.

Yaratış

Türkçenin 19. yüzyılda bürokrasinin kıskacından sıyrılıp bir gazete diline evrilmeye başlaması, bu maceranın edip ve gazeteciler eliyle son derece cevval ve renkli bir biçimde sürdürülüşü bu dönemi Türkçenin yaratış kabiliyeti açısından değerli kılar.

İlk ok ullar için
yeni program

Bütün de sler dil devri-
mine gö e okutulacak

Dünkü gazete erden biri, ilk okutum
okullarının son eneler zarfında iyi bir
verim vermediği nlaşıldığından okullar-
da tatbik edilm te olan tedris usulleri-
nin değiştirileceğ i ve ilk okutum enspek-
törlerinin bu n ksadlarla toplantılara
başladıklarını y ıyordu. Bu havadis
doğru değildir. evcud tedris usullerinin
hemen hepsi Ki tür Bakanlığınca şimdi
değil, evvelce v salâhiyettar pedagog -
lar tarafından incelenerek alınmıştır.
Yalnız dil devri i dolayısile Kültür Ba-
kanlığı, mevcud k ve orta okutum prog-
ramlarını yenide gözden geçirtmek için
bundan üç ay e el her vilâyetten ikişer
enspektörün iştir kile bir komisyon kur-
muş ve gerek ki bları, gerekse müfredat
programlarını bu komisyonun inceleme-
lerinden geçirtm i. Komisyon, evvelâ
kitab meselesini celerken ilk okullarda
şimdiye kadar c utulan gramerlerin he-
men hiçbirisini n vafık görmiyerek isim-
lerini kitab l telerinden çıkartmıştı.
Mevcud kıraat tablarının da hiç birisi-
ni dil devrimine ygun bulamadığı için
onları da listede çıkararak tek kitab ka-
bul etmişti. Tari coğrafya, hesab, hen-
dese, yurd bilgis ve sair kitabların da bir
çok bahislerini v tabirlerini değiştirmeği
gerekli saymıştı.

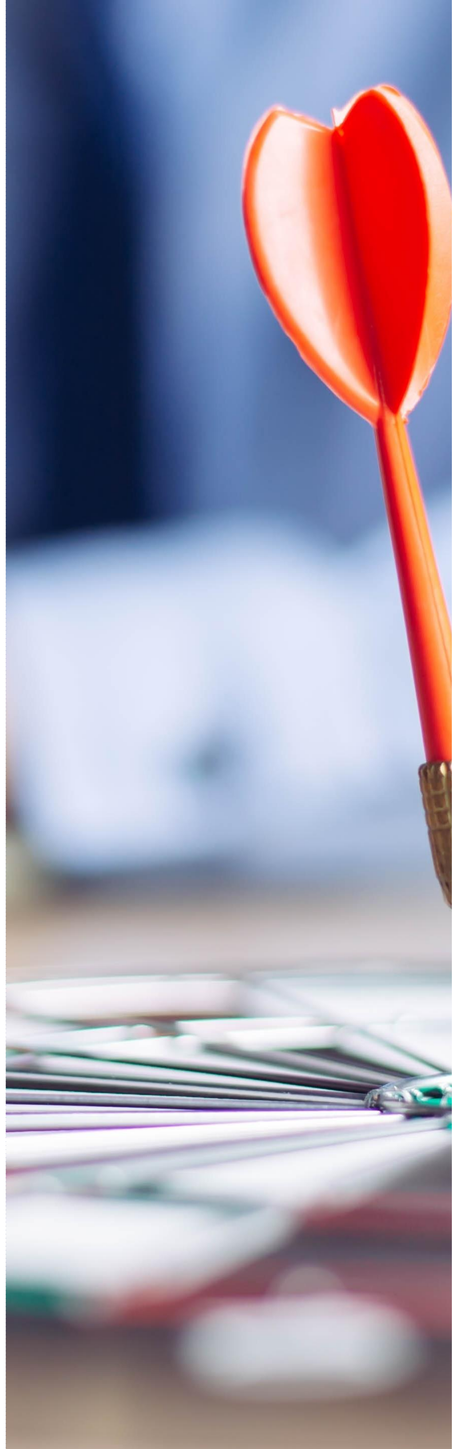
Bütün bu işle yapılıncıya kadar da
okulların açılma amanı gelmiş ve komis-
yon bu yeni kita arın dil devrimine göre
okutulması ve gr ner derslerinin talebeye
nasıl gösterilmesi erek olduğu hakkında
yeni bir müfreda programı yapmağa va-
kit bulmadan da lmıştı. Bu durumdan
dolayı nasıl yap rsa tedrisatın dil dev-
rimine daha uyg olacağı hakkında ge-
rek okul direktö eri, gerekse öğretmen-
nüşler meseleyi Kültür
ormuşlardı. Yeni Kül-
fik, İstanbul kültür iş-
sonra tedrisatın pro-
pılmasının muvafık o-
nüne getirerek ilk oku-
toplamış ve tedrisa-

Yapılabilecekler

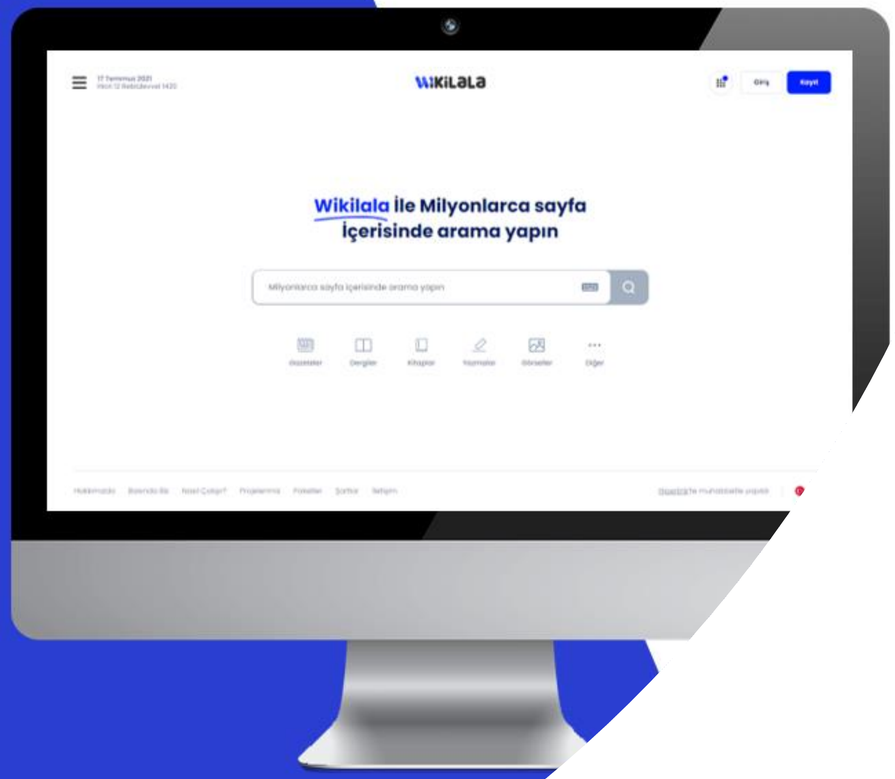
* Artık neredeyse tamamı dijitalleştirilen Osmanlı dönemi matbu metin birikimi ve Cumhuriyet dönemine ait süreli yayınların OCR teknikleriyle tam-metin arama-yapılabilir hale gelmiş olması dört başı mamur bir derlem yapabilmeye imkân tanıyor.

* Matbu metinler yanında yine matbu ya da yazma olarak var olan sözlüklerin sistematik bir biçimde veritabanına dönüştürülmesi Türkçenin yüzlerce yıllık söz varlığını daha net biçimde görebilmemizi sağlıyor. Dahası gerek sözlükler gerekse sair metin havuzu sayesinde kelimelerin yüzyıllar ve on yıllar boyunca edindikleri anlam genişlemesi ya da daralması, kullanım sıklıkları vb. maceralarını takip edebiliyoruz.

* Özellikle Osmanlı'nın son dönemi ve erken Cumhuriyet devrinde ortaya konan telif ve tercümelerin dijital araçlarla tahlilleri bizlere Batı'yla entegre olma çabasındaki Türkçenin nasıl bir seyir takip ettiğini de görmek şansı tanıyor.

Öne çıkan Özellikleri

Günümüz Türkçesiyle Arama

Tüm kaynak türleri içerisinde yalnız Arap harfleri ile değil Latin harfli Türkçesyle de tam-metin arama yapabilme.

Hem basılı hem yazılı kaynaklar

Milyonlarca sayfayı bulan hem Osmanlıca hem Türkçe kitap, gazete ve dergiler yanında elyazısı dokümana da ulaşabilme.

Gelişmiş arama filtresi

Arama filtreleri sayesinde spesifik olarak taranmak istenen belli zaman dilimine ait muayyen kaynakları filtreleyebilme.

Türkçenin en geniş veritabanı!

Onlarca sözlük içerisinde aradığınız kelimenin dil, tür, anlam bilgisine ulaşabilme.

Aranan kelimenin benzerlerini ve türevlerini bulabilme.

Okunamayan kelimeleri çözümlemeyebilme.

WWW.KELİME.COM

Genel Özellikler

Onlarca sözlük tek çatı altında

Türkçe, İngilizce, Osmanlıca vb. dillere ait onlarca sözlük içerisinde milyonlarca kelimeyi tek tıkla arayabilme.

Detaylı Listeleme

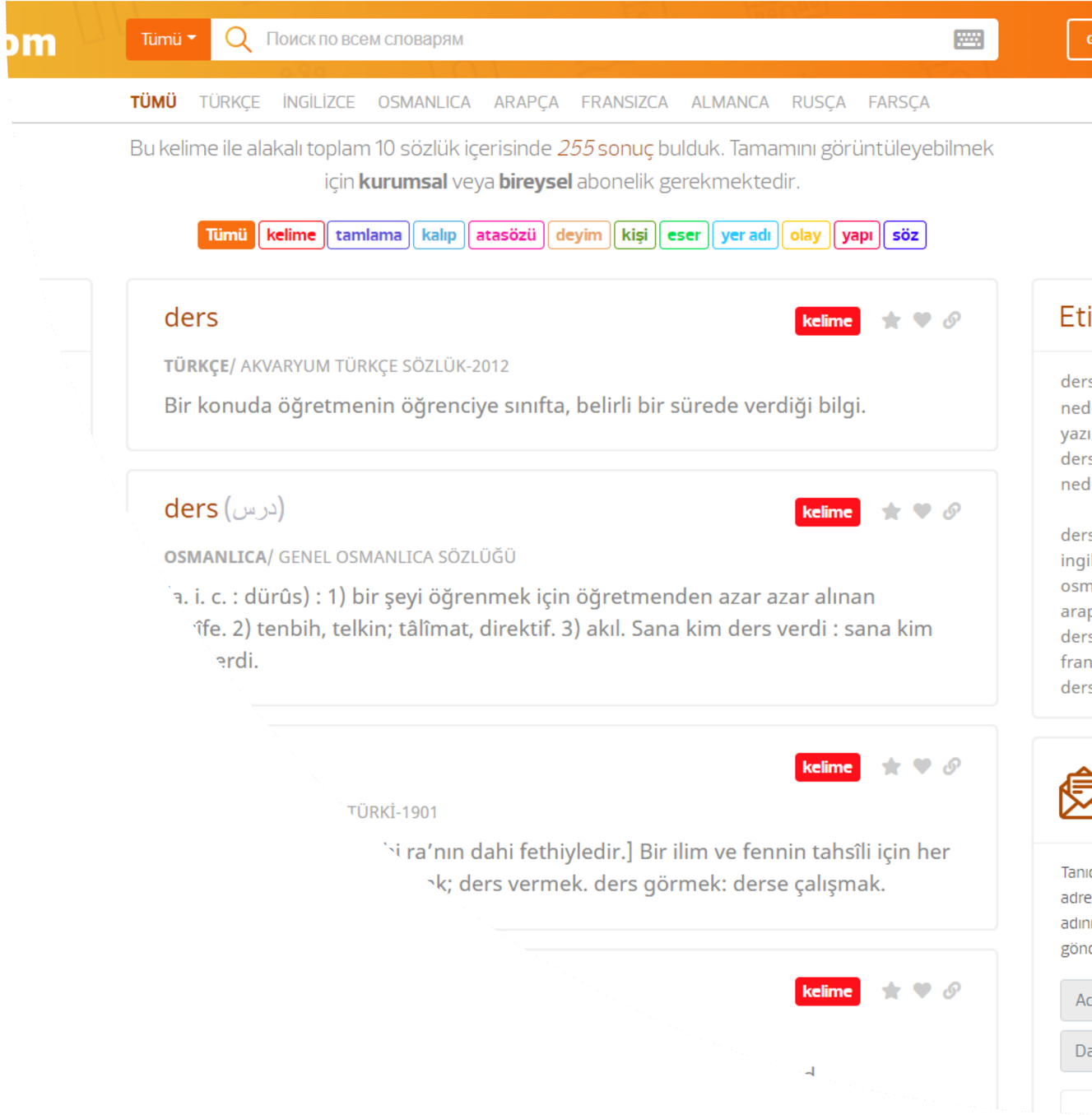
Aranan kelimeyi tüm sözlüklerin madde başlarında, benzer ve çekimlerinde ve madde anlamlarında listeleyebilme.

Çözümleyici

Yıpranma, silinme ya da herhangi bir sebeple okunamayan kelimeleri joker karakterlerle çözümleyebilme.

Kaynakça alıntılama

Akademik çalışmalara kolaylık sağlayacak yaygın alıntılama teknikleriyle referans gösterebilme.

Teşekkür ederim...